

Wybrane aspekty współczesnej gwary młodzieżowej w internecie

ROKSANA MYSZUR

Uniwersytet Śląski

Streszczenie

Artykuł skupia się na języku młodzieży, postrzeganiu współcześnie obowiązującego slangu młodzieżowego przez społeczeństwo oraz modzie językowej. Artykuł porusza również najważniejsze kwestie dotyczące wulgaryzmów oraz sposoby ich cenzurowania w internecie.

Słowa-klucze: młodzież, slang, gwara, wulgaryzmy, moda językowa.

Abstract

Selected aspects of contemporary youth dialect on the Internet

The article focuses on the language of youth, the perception of contemporary youth slang by society and language fashion. The article also addresses the most important issues regarding profanity and the ways of censoring it on the Internet.

Keywords: youth, slang, dialect, profanity, language fashion.

I. JĘZYK MŁODZIEŻY

Język w dzisiejszych czasach ewoluuje w mgnieniu oka, a tym bardziej język młodzieży, który od zawsze ulegał nieustannym zmianom pokoleniowym. Zebrane w słownikach wyrażenia pochodzące ze slangu młodzieżowego szybko tracą ważność, jednak pewne cechy gwary pozostają aktualne nie zważając na upływający czas. Grupą, która posługuje się slangiem młodzieżowym – jak wskazuje nazwa – jest młodzież. Marian Filipiak oraz Franciszek Jan Lis wskazują, że pojęcie młodzieży oznacza: „okres życia zawarty między dzieciństwem a wiekiem dojrzałym”¹. Jednak jak podkreśla Karolina Messyasz, nie można jednoznacznie określić granic, w jakich rozpatrywać powinno się poszczególne kategorie wiekowe. Dodatkowo socjolog zauważa, że w dzisiejszych czasach słowo młodzież obejmuje znacznie szerszy przedział wiekowy, co oznacza, że do omawianej grupy można zaliczyć osoby nawet po 30. roku życia². Dawniej kryteriami, które wyznaczały wstąpienie w etap dorosłości, było zawarcie małżeństwa oraz rozpoczęcie działalności zawodowej, jednak obecnie wymogi te straciły swój monopol³. Wiek metrykalny ludzi młodych uległ wydłużeniu, a młodzieżą możemy dziś nazywać uczniów, studentów czy osoby ponad 30-letnie. Można zatem wysunąć wniosek, że wiek jest niewystarczającym kryterium do zdefiniowania tego pojęcia. Marta Szymańska uważa, że podstawowym spoiwem jest w tym wypadku „wspólny język, którym się posługują oraz podobna postawa, która ma na ten język wpływ bądź której ten język jest wyrazem”⁴. Autorka uważa, że język młodzieżowy jest językiem subkultury, czyli grupy osób, które wyróżnia podobna postawa, ideologia, wartości czy zainteresowania. Zatem przynależność do danej grupy ma wpływ na używany przez jednostkę język.

¹ M. Filipiak, F. Lis, *W kręgu kultury postmodernistycznej – młodzież, kultura, wartości*, Lublin 2001, s. 7.

² K. Messyasz, *Obrazy młodzieży polskiej w dyskursie prasowym. Młodzież o sobie i rzeczywistości społecznej*, Łódź 2013, s. 38.

³ Tamże, s. 39.

⁴ M. Szymańska, *Czy kminię? - czyli o języku młodzieży*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Ad Didacticam Litterarum Polonarum Et Linguae Polonae Pertinentia” 2013, nr 4 (140), s. 19.

Możemy wyróżnić gwary społeczne i gwary środowiskowe⁵. Pierwsze dotyczą zamieszkiwanego środowiska czy poziomu wykształcenia, z kolei w drugiej grupie, jak piszą Katarzyna Walotek-Ściańska oraz Michał Szyszka, znajduje się między innymi: „gwara przestępcza, łowiecka, lekarska, marynarska, żołnierska, górnicza, jezdziecka i młodzieżowa”⁶. Gwary środowiskowe nazywane mogą być także językami grupowymi, zawodowymi, czy slangiem. Jak zauważył Stanisław Grabias, zwroty te w lingwistyce są rozróżniane, z tego powodu wyodrębniono pojęcie socjolektu, które jest określeniem zbiorczym. Obejmuje ono wszelkie odmiany języka narodowego, które wytworzyły się wraz z grupami społecznymi⁷. Socjolekt formuje się zatem wokół osób, które mają jednakowe hobby (np. muzyka, filmy, sport). Wariant młodzieżowy socjolektu tworzy się dzięki kontaktom, jakie podejmują między sobą uczestnicy grupy w określonym czasie, przez co charakteryzuje się on dużym dynamizmem oraz zmiennością⁸. Wspólny język są w stanie stworzyć jedynie zbiorowości, które związane są ze sobą silnymi więziami. Określenie „młodzieżowy” może odnosić się do żargonu, slangu młodzieżowego czy gwary, jednak M. Szymańska wskazuje, że „język młodzieżowy/język młodzieży to nie tylko charakterystyczny dla tej grupy slang”⁹.

Na język młodzieży składają się różne odmiany współczesnej polszczyzny: **język ogólny** (odmiana mówiona i pisana) oraz **język środowiskowy**. Pierwszy, jak opisuje Kazimierz Ożóg, jest najpoprawniejszą formą języka polskiego i używany jest w pracach naukowych, w trakcie zajęć szkolnych, w mediach czy instytucjach

⁵ *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*, red. K. Polański, Wrocław 1993, s. 498-499.

⁶ K. Walotek-Ściańska, M. Szyszka, *Pomiędzy integracją a dezintegracją komunikacji: socjolekt uczniów i studentów*, [w:] *Komunikowanie się ludzi młodych we współczesnym świecie*, red. K. Walotek-Ściańska, M. Szyszka, Bielsko-Biała 2014, s. 55.

⁷ S. Grabias, *Środowiskowe i zawodowe odmiany języka - socjolekty*, [w:] *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Wrocław 1993, s. 223-241.

⁸ K. Walotek-Ściańska, M. Szyszka, dz. cyt., s. 55-64.

⁹ M. Szymańska, *Czy kminię?...*, s. 20.

państwowych¹⁰. Język środowiskowy może pełnić funkcję profesjonalno-komunikatywną (języki zawodowe czy żargony) lub ekspresywną (slang uczniowski czy studencki). Środowiska młodzieżowe charakteryzują się rozbudowaną synonimiką. Wyrazy bliskoznaczne w tym przypadku różnią się między sobą w szczególności zabarwieniem emocjonalnym (przykładem może być słowo *pieniądze* i jego synonimy takie jak: *kasa, hajs, mamona, sałata*)¹¹. Można zaobserwować, że granica użycia języka ogólnego i środowiskowego się zaciera. Młodzież coraz częściej sięga po język środowiskowy w sytuacjach oficjalnych, zamiast języka ogólnego. M. Szymańska zwraca uwagę, że „slang młodzieżowy przestaje być językiem przerwy, prywatnych sytuacji w podobnym wiekowo gronie, a zdaje się opanowywać także rozmowy z dorosłymi czy lekcje”¹². Klarowny podział na dwa języki zanika w szczególności za sprawą mediów oraz internetu, w którym odmiana środowiskowa języka została wzbogacona o wersję pisaną. Zdaniem autorki gwara młodzieżowa spełnia trzy podstawowe funkcje: podkreśla odmienność, izoluje oraz jest wyrazem buntu¹³.

II. MODA JĘZYKOWA

Moda w języku jest zjawiskiem ogólnospołecznym i często krytykowanym przez językoznawców. Jak twierdzi Bożena Rejakowa, jej dokładne zdefiniowanie jest niezwykle trudne, ponieważ odznacza się dużą zmiennością¹⁴. Bogusław Dunaj pisze, że modą jest: „charakterystyczny dla danej epoki i środowiska zespół cech obejmujący strój, zachowanie, zainteresowanie, światopogląd, zwyczaj, pęd”¹⁵. Definicja ta wskazuje, że termin ten jest bezpośrednio związany z pewnym okresem czasowym.

¹⁰ K. Ożóg, *Ustna odmiana języka ogólnego*, [w:] *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Wrocław 1993, s. 87-88.

¹¹ S. Grabias, *Środowiskowe i zawodowe...*, s. 223-241.

¹² M. Szymańska, *Czy kninię?* ..., s. 20.

¹³ Tamże, s. 20-21.

¹⁴ B. Rejakowa, *Kulturowe aspekty języka mody*, Lublin 2008, s. 5.

¹⁵ B. Dunaj, *Słownik współczesnego języka polskiego*, Warszawa 1996, s. 533.

Modni mogą być pisarze, kierunki w sztuce, przedmioty czy zachowania propagowane przez osoby sławne, jednak popularność wszelkich dziedzin, które obejmuje to słowo, jest efemeryczna¹⁶. Można zatem wysunąć wniosek, że wszystko co modne w końcu przeminie, a pewne zwroty i wyrażenia prędzej czy później odejdą w niepamięć.

Helena Kajetanowicz zauważa, że każdy z nas ulega modzie językowej, a z bogatego zbioru synonimów sięgamy po słowa, które nieustannie słyszymy w mediach (w radiu, prasie czy telewizji), szkole, internecie czy na ulicy¹⁷. Z części modnych zwrotów korzystamy z przyzwyczajenia, co nie jest błędem, jednak nadużywanie słów natrętów prowadzi do zubożenia języka. Autorka jako przykład tego zjawiska przedstawia między innymi wyraz *szeroki*, który wypiera inne synonimy (*znaczny, duży, bogaty, rozległy, powszechny, masowy czy dokładny*). Według niej wyrazy modne znaczą tak wiele, że finalnie przestają znaczyć cokolwiek¹⁸.

Korzystamy z natrętów językowych nie tylko z lenistwa, ale również często sięgamy po zapożyczenia czy wyszukane i mądrze brzmiące terminy kierując się snobizmem. Uważamy w takich sytuacjach, że dzięki wykorzystaniu naukowych terminów, będziemy postrzegani jako osoby elokwentne w oczach naszego rozmówcy, co niekoniecznie musi być prawdą¹⁹. Łukasz Mackiewicz wskazuje, że wyraz, aby stać się natrętem językowym, musi charakteryzować się utratą ostrości oraz wysoką frekwencją. Słowa w takich sytuacjach poprzez występowanie w zbyt dużej liczbie kontekstów stają się puste znaczeniowo²⁰, co potwierdza założenia H. Kajetanowicz.

¹⁶ B. Rejakowa, *Kulturowe aspekty języka...*, s. 5.

¹⁷ H. Kajetanowicz, *Licz się ze sławami. Ćwiczenia leksykalne i frazeologiczne*, Gdańsk 2008, s. 27-29.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Ł. Mackiewicz, *Moda językowa - wstęp do cyklu artykułów*, ekorekta24.pl, [online:] <https://www.ekorekta24.pl/moda-jezykowa-wstep/> [dostęp: 08.07.2021].

Moda językowa jest nadużywaniem jednych form, kosztem innych środków językowych. Najłatwiej manierę językową zauważyć w zakresie słownictwa, jednak dotyczyć może przedrostków, przyrostków, wymowy czy składni. Stanisław Urbańczyk uważa, że moda językowa może przybrać formę szczególnej ekspansywności w obrębie konkretnego wariantu języka i jako jedną z przykładowych odmian wskazuje język młodzieżowy²¹. Snobizm językowy charakteryzuje się tym, że pewnych form używa się częściej niż innych. Dodatkowo można wyszczególnić okres, w którym powstała dana moda językowa, jej rozpowszechnienie oraz wygaśnięcie. Niektóre zwroty funkcjonują w języku społeczeństwa dłużej, a inne krócej. Zjawisko to doskonale widać na przykładzie słowa *oszołom*, które było często używane w latach 1990 – 1994, a następnie praktycznie wyszło z użycia oraz wyrazu *spoko*, który pojawił się na początku lat dziewięćdziesiątych, a natrętnie używany jest do dzisiaj. Snobizm językowy zasięgiem może obejmować małe grupy (przykładowo zawodowe czy szkolne) lub wielkie grupy ludzi, co doskonale pokazują wyrazy *spoko* i *super*. Słowa te upowszechniły się zarówno wśród młodszych jak i starszych Polaków²². Najważniejszymi mechanizmami, które sprzyjają modzie w języku na poziomie grupy według K. Ożoga będą: identyfikacja z grupą, prestiż w grupie, odróżnianie się od innych osób, wzmacnianie więzi grupowej oraz upowszechnianie wartości grupowych²³.

Jednym z podstawowych źródeł modnych wyrazów jest gwara młodzieżowa, ponieważ „modna jest sama młodość i młodzieżowość”²⁴. Język młodzieży niegdyś był dostępny jedynie dla konkretnej grupy, a znaczenie używanych zwrotów było tajne. Halina Zgółkowa uważa, że czasy jego utajnienia minęły, a słowa pochodzące ze slangu, rozumiane są również przez osoby nienależące do omawianej grupy²⁵.

²¹ S. Urbańczyk, *Encyklopedia języka polskiego*, Wrocław 1991, s. 201.

²² K. Ożóg, *Polszczyzna przełomu XX i XXI wieku. Wybrane zagadnienia*, Rzeszów 2007, s. 89-106.

²³ Tamże.

²⁴ H. Kajetanowicz, *Licz się ze sławami...*, s. 27 – 29.

²⁵ *Nowy słownik gwary uczniowskiej*, red. H. Zgółkowa, Wrocław 2004, s. 6-8.

Maciej Czeszewski zwraca również uwagę na mniej pozytywną stronę języka młodzieży. Wskazuje, że gwara ta jest niezwykle wulgarna. Według niego powód tego jest dość oczywisty, w końcu największym marzeniem młodzieży zawsze było to, aby jak najszybciej stać się dorosłym²⁶. Język ludzi młodych balansuje na cienkiej linii dobrego smaku, a niejednokrotnie nawet ją przekracza. Jednak to właśnie dzięki temu gwara ta jest tak niezwykle ciekawa, niekonwencjonalna i nieszablonowa.

III. WULGARYZACJA JĘZYKA

Z wulgaryzmami w dzisiejszych czasach możemy spotkać się nie tylko na ulicach, ale także w mowie osób dorosłych, młodzieży, a także seniorów. Wyrazy nieprzyzwoite słyszymy na uczelniach, w restauracjach czy w innych miejscach publicznych. Jak zauważa Jadwiga Kowalikowa, rozgościły się one w mowie potocznej i coraz swobodniej pojawiają się również w mowie oficjalnej. Możemy je usłyszeć w filmach, telewizji, a nawet znaleźć w literaturze. Wykorzystywane są namiętnie przez dziennikarzy pragnących urozmaicić swoje teksty i puścić oko do czytelnika za pomocą puent czy gier słownych w tytułach, ale również przez polityków, artystów i celebrytów²⁷. Zdaniem Macieja Grochowskiego używanie zwrotów wulgarnych następuje spontanicznie, co pokazuje brak samokontroli mówiących. Część osób posługujących się tego typu słownictwem nie zdaje sobie sprawy, że narusza tabu. Dodatkowo podlegają oni często potępieniu i dezaprobacie społecznej²⁸. Warto również zauważyć, że wulgaryzm nie jest tożsamy z przekleństwem. Zwroty te bywają używane zamiennie, jednak są od siebie semantycznie niezależne.

²⁶ M. Czeszewski, *Słownik slangu młodzieżowego*, Piła 2001, s. VII-IX.

²⁷ J. Kowalikowa, *Wulgaryzmy we współczesnej polszczyźnie*, [w:] *Język trzeciego tysiąclecia: zbiór referatów z konferencji*, red. G. Szpila, Kraków 2000, s. 121.

²⁸ M. Grochowski, *Słownik polskich przekleństw i wulgaryzmów*, Warszawa 2008, s. 7.

Zdaniem Bożeny Taras wulgarność jest pojęciem, które dotyczy człowieka, używającego zwrotów nieprzyzwoitych w trakcie komunikacji, a nie jest cechą samego języka. Określać może wygląd zewnętrzny (cechy wrodzone: rysy twarzy, kształt brwi; cechy nabyte: makijaż, ułożenie włosów, ubiór), postawę oraz zachowanie podmiotu²⁹. Możemy zatem przyjąć, że w wulgarny sposób można się ubierać, spoglądać, tańczyć czy nawet wyglądać. M. Grochowski za wulgaryzm uznał: „jednostkę leksykalną, za pomocą której mówiący ujawnia swoje emocje względem czegoś lub kogoś, łamiąc przy tym tabu językowe”³⁰. Wyróżnił on także wulgaryzmy systemowe³¹ i wulgaryzmy referencyjno-obyczajowe³².

Idąc za J. Kowalikową można wyszczególnić trzy główne przyczyny używania wulgaryzmów:

- psychologiczną – chęć zaimponowania, pokazanie odwagi, luźnego podejścia, wywołanie strachu, niepokoju, lęku czy wątpliwości u rozmówcy, wyładowanie agresji, poniżenie, obraza, wyrażenie pozytywnych lub negatywnych emocji,
- komunikacyjną – chęć uzyskania wyrazistego komunikatu, próba zastąpienia braków w słownictwie, użycie wulgaryzmów jako wypełniaczy lub przerywników (podobnie jak w przypadku wyrazów natrętnych),
- kulturową – używanie zwrotów wulgarnych w ramach podążania za modą czy przejmowanie wzorców językowych z otoczenia (rodzina, znajomi, najbliższe środowisko)³³.

²⁹ B. Taras, *Wulgaryzacja zachowań językowych i kulturowych*, [w:] *Etyka słowa. Wybór opracowań: t. 1*, red. J. Bartmiński, S. Niebrzegowska-Bartmińska, M. Nowosad-Bakalarczyk, J. Puzynina, Lublin 2017, s. 309.

³⁰ M. Grochowski, *Słownik polskich przekleństw...*, s. 19.

³¹ Wyrażenia objęte tabu tylko z powodu ich cech wyrażeniowych. Nieważny jest kontekst w jakim zostały użyte, jak również ich właściwości semantyczne.

³² Stanowią opozycję do wulgaryzmów systemowych. Grupa tych wulgaryzmów dotyczy jednostek, które objęte są tabu w niektórych przypadkach: gdy odnoszą się do czynności fizjologicznych oraz części ciała. Wulgaryzmy te tworzą otwarty zbiór, ponieważ nie można wykazać ich pełnej listy, gdyż relacje między nimi a językiem ogólnym są zmienne.

³³ J. Kowalikowa, dz. cyt., s. 128-129.

IV. WULGARYZACJA JĘZYKA

W mediach możemy znaleźć wyrazy ordynarne uważane za lekkie, dosadne, przekazujące ładunek emocjonalny oraz takie, które są puste semantycznie. Oznacza to, że wulgaryzmy często pełnią rolę przerywników, albo nieeleganckich zwrotów. Z biegiem czasu liczba publikacji z dodatkiem wulgaryzmów zwiększa się, co prowadzi do zjawiska zubożenia emocjonalnego na przemoc oraz wulgarne zwroty, które później są naśladowane.

Internet bez wątpienia jest przesycony wulgaryzmami. Możemy je tam spotkać niemal na każdym kroku – na forach, w komentarzach, w wiadomościach prywatnych i w trakcie rozmowy face to face, do której używamy różnego rodzaju komunikatorów. Tym, co ma stać na straży języka w sieci, będzie netykieta³⁴. Jest to nieskodyfikowany zbiór zasad, który dotyczy zachowań akceptowalnych oraz nieakceptowalnych, z jakimi możemy spotkać się w sieci. Jedną z głównych zasad jest zakaz używania wulgaryzmów, jednak nie przez wszystkich jest ona przestrzegana.

Jedną z platform, na której możemy spotkać się ze znaczną ilością wulgaryzmów jest Youtube.com. W przeprowadzonych przeze mnie badaniach³⁵ można było zauważyć wyraźne zależności między językiem używanym na filmach (zamieszczanych na portalu Youtube.com), a językiem w komentarzach. W badaniu pod uwagę wzięłam 6 kanałów, które charakteryzowały się wysoką popularnością wśród użytkowników portalu w 2020 roku:

³⁴ Heuristic, *Netykieta – podstawowe zasady jak być zawsze mile widzianym internautą*, heuristic.pl, [online:] <https://www.heuristic.pl/blog/internet/Netykieta-podstawowe-zasady-jak-byc-zawsze-mile-widzianyminternauta;116.html> [dostęp: 10.07.2021].

³⁵ Badania zostały dokładnie opisane w pracy licencjackiej „Współczesne aspekty gwary młodzieżowej w internecie”. Materiał badawczy stanowiły filmy oraz komentarze na portalu Youtube.com. W artykule wykorzystałam fragmenty własnej pracy dyplomowej.

- dwa, na których używane są wulgaryzmy: TheNitroZyniak³⁶ oraz Przez Świat Na Fazie³⁷,
- dwa, na których używane są wulgaryzmy, jednak zostają one ocenzurowane: (tomasz gimper działowy³⁸ oraz PatecWariatec³⁹),
- dwa, na których nie są używane wulgaryzmy: Żądny Przygód⁴⁰ oraz Mniej Więcej⁴¹.

W badaniu ilościowym rozpatrywane były komentarze znajdujące się pod 5 najpopularniejszymi filmami na każdym kanale w 2020 roku. Pominięte zostały jednak utwory muzyczne, wideo mające poniżej 10 minut oraz zapisy transmisji na żywo. Jak przedstawia tabela 1, pod filmami, w których pojawiają się wulgaryzmy, znajduje się większa ilość wiadomości z wyrazami nieprzyzwoitymi niż pod filmami, w których owe słowa nie są używane lub są cenzurowane.

Tabela 1. Procent komentarzy z wulgaryzmami pod materiałami wideo. Źródło: Opracowanie własne.

Nazwy kanałów na platformie YouTube.com	Procent komentarzy z wulgaryzmami pod filmem				
	Film nr 1	Film nr 2	Film nr 3	Film nr 4	Film nr 5
TheNitroZyniak	10,23%	12,78%	14,25%	16,17%	11,91%
Przez Świat Na Fazie	7,18%	8,59%	7,66%	9,72%	4,91%
tomasz gimper działowy	1,81%	3,03%	1,48%	3,14%	3,27%
PatecWariatec	6,18%	5,29%	2,73%	7,73%	5,44%
Mniej Więcej	4,04%	1,27%	3,07%	3,17%	1,90%
Żądny Przygód	1,63%	1,46%	2,72%	2,06%	2,19%

³⁶ TheNitroZyniak, [online:] <https://www.youtube.com/channel/UCzgVSSvflpBbc9IrTIGKEaQ> [dostęp: 18.07.2021].

³⁷ Przez Świat Na Fazie, [online:] <https://www.youtube.com/channel/UC8uYStXS2EIBFLZVfuYzIxg> [dostęp: 18.07.2021].

³⁸ tomasz gimper działowy, [online:] https://www.youtube.com/channel/UCFBH3Bdhgh3_cCToEQsUp6Q [dostęp: 18.07.2021].

³⁹ PatecWariatec, [online:] <https://www.youtube.com/channel/UCYsZvmJGPzTMSBXES06-2lg> [dostęp: 17.07.2021].

⁴⁰ Żądny Przygód, [online:] https://www.youtube.com/channel/UCLxjNFo_Tvm_Hw1GWbINKw [dostęp: 18.07.2021].

⁴¹ Mniej Więcej, [online:] https://www.youtube.com/channel/UCeEX9TXYYWBDfzhE_xOX0ng/featured [dostęp: 18.07.2021].

Pod badanymi filmami na kanałach, na których używane były wulgaryzmy bez cenzury (TheNitroZyniak⁴² oraz Przez Świat Na Fazie) można było znaleźć 16681 komentarzy, co przedstawia tabela 2. W 1634 z 16681 komentarzy wykorzystywane były wulgaryzmy. Oznacza to, że w niemalże co dziesiątej wiadomości mogliśmy się spotkać z nieprzyzwoitym zwrotem lub zwrotami. Na kanałach, na których używane wulgaryzmy są cenzurowane (tomasz gimper działowy oraz PatecWariatec), liczba wszystkich komentarzy wynosiła 22978, a w 936 (4,07%) z nich znajdowały się wulgaryzmy. W przypadku kanałów, na których wulgaryzmy nie są używane (Mniej Więcej i Żądny Przygód), pod filmami znajdowało się w sumie 19798 komentarzy, z czego 494 (2,50%) z wulgaryzmami.

Pokazuje to zatem, że na kanałach, których twórcy w swoich materiałach filmowych używają wulgaryzmów, w publikowanych do nich komentarzach pojawia się więcej wulgaryzmów niż pod wideo, na których nie używa się wyrazów nieprzyzwoitych lub cenzuruje się ordynarne zwroty.

Komentarze pod filmami na kanałach, których twórcy używają wulgaryzmów (tabela 2), stanowią 9,30% wszystkich komentarzy z wulgaryzmami. Wśród wiadomości na kanałach, które cenzurują wulgaryzmy na materiałach filmowych jest to 24,15%, a na kanałach, na których nie są używane wulgaryzmy jest to 18,62%.

Dane te pokazują, że pod filmami, w których osoby posługują się wyrazami ordynarnymi (TheNitroZyniak oraz Przez Świat Na Fazie), ilość wulgarnych komentarzy z cenzurą jest mniejsza o połowę w porównaniu do komentarzy spod filmów, w których są one cenzurowane (tomasz gimper działowy i PatecWariatec) lub nieużywane (Mniej Więcej oraz Żądny Przygód).

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że część użytkowników używa cenzury nawet, jeśli nie jest ona potrzebna. Oznacza to, że umyślnie cenzurują pisane przez

⁴² W artykule będę się posługiwać oryginalnym zapisem nazw kanałów.

siebie wulgaryzmy. Z przytoczonych wyników badania można zatem wyciągnąć wnioski, że fakt, iż youtuberzy posługują się wulgaryzmami na filmach, przekłada się na ilość wulgaryzmów w komentarzach.

Tabela 2. Ilość wulgaryzmów w komentarzach. Źródło: Opracowanie własne.

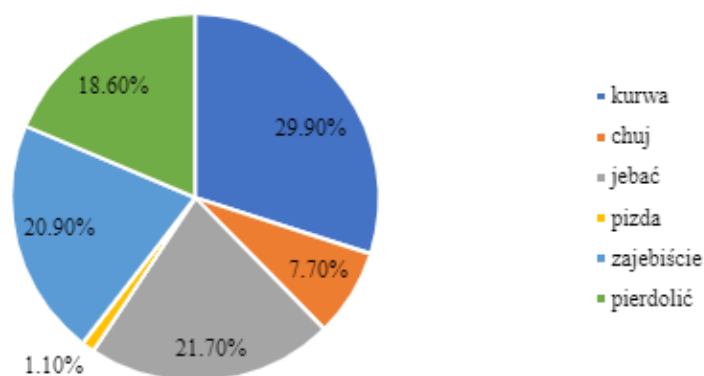
Typ kanału	Liczba wszystkich komentarzy	Liczba komentarzy z wulgaryzmami	Procent komentarzy z wulgaryzmami	Liczba komentarzy z wulgaryzmami ocenzurowanymi	Procent komentarzy ocenzurowanych z komentarzy z wulgaryzmami
Kanały z wulgaryzmami	16 681	1 634	9,80%	152	9,30%
Kanały z cenzurą	22 978	936	4,07%	226	24,15%
Kanały pozbawione wulgaryzmów	19 798	494	2,50%	92	18,62%

Zdaniem Ilony Biernackiej-Ligieży, najpopularniejszym wulgaryzmem w Polsce jest słowo *kurwa*⁴³. Pokrywa się to z wynikami przeprowadzonego badania filmów i komentarzy użytkowników platformy Youtube.com. Najczęściej używanym wulgaryzmem przez twórców było słowo *kurwa* wraz z wyrazami od niego pochodnymi (*kurwa*, *wykurwić*, *wkurwić*, *rozkurwić* czy *skurwić*). W materiałach filmowych słowo to pojawiło się 240 razy (w tym liczone są jego wymówienia przy użyciu cenzury lub jej braku), co stanowi ponad połowę (57,42%) wszystkich wyrazów nieprzyzwoitych, jakie mogliśmy usłyszeć w analizowanych filmach. W przypadku komentarzy wyraz ten pojawił się 758 razy bez cenzury i 255 w formie ocenzurowanej. Z badania również wynika, że słowo to było ponad dwukrotnie częściej poddawane cenzurze niż pozostałe wulgaryzmy. W sumie wulgaryzm *kurwa* pojawił się w analizowanych komentarzach 1013 razy, co – jak przedstawia wykres 1 – stanowi 29,92% wszystkich użytych zwrotów nieprzyzwoitych. Następne w kolejności były

⁴³ I. Biernacka-Ligieża, "Kląć na czym świat stoi" – analiza wulgaryzmów najczęściej wykorzystywanych w języku polskim i angielskim, [w:] *Język w komunikacji*. t. 2, red. G. Hebrajska, Łódź 2001, s. 257.

słowa takie jak: *jebać* (21,7%), *zajebiście* (20,9%), *pierdolić* (18,6%), *chuj* (7,7%), *pizda* (1,1%).

Wykres 1. Ilość wulgaryzmów w komentarzach określona procentami. Źródło: Obliczenia własne.



V. RODZAJE CENZURY W INTERNECIE

Część założycieli portali i forów postanowili walczyć z rosnącym zjawiskiem wulgaryzacji języka w internecie, przez co zaczęli wprowadzać cenzurę, aby ograniczyć ilość zwrotów ordynarnych. Użytkownicy jednak szybko znaleźli sposoby, aby te bariery obejść. Rozpoczęli publikowanie wypowiedzi z wyrażeniami nieprzyzwoitymi w zmienionej formie. Małgorzata Kuruc wyróżniła cenzurę za pomocą: asterysków (znaku gwiazdki), kropek czy litery *q* (zastępuje literę *k*)⁴⁴.

W internecie możemy spotkać się również z innymi rodzajami cenzury. Na podstawie założeń M. Kuruc oraz badań własnych (publikowanych filmów i komentarzy na portalu Youtube.com) wyodrębniłam pięć rodzajów cenzury, na które można trafić w komentarzach internetowych:

- symbol gwiazdki,
- kropka,

⁴⁴ M. Kuruc, *Wulgarny internauta, czyli kilka słów o zgorzeniu w sieci*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Cultura” 2012, nr 4, s. 137.

- litera *q* oraz *v*,
- spacja (odstęp między literami),
- znaki specjalne.

Najpopularniejszym sposobem cenzurowania wulgaryzmów jest wykorzystanie symbolu gwiazdki. Jest to hybryda składająca się ze słowa ordynarnego oraz asterysku (lub ich większej ilości). Najczęściej początek wyrazu pozostaje niezmienny, lecz druga część zwrotu zostaje zastąpiona symbolami. Niektórzy internauci używają gwiazdek do zamienienia środkowej części wyrazu.

*Wy na nie kturę naprzykłał pizze muwicie że jest jedną z tych słabszych ale jak ja bym taką dostał to bym wpier****ł jak poje***y*

*Majo rozmach sku***syny*

W przypadku pierwszego zamieszczonego komentarza liczba gwiazdek w słowach wulgarnych odpowiada konkretnym literom: *wpier****ł* (*wpierdolił*) oraz *poje***y* (*pojebany*), jednak nie jest to reguła. Zdarzają się przypadki, w których użytkownicy nie zwracają uwagi na ilość zastąpionych liter znakami. Dodatkowo warto zaznaczyć, że w komentarzu brakuje znaków interpunkcyjnych oraz pojawiają się liczne błędy, co jest cechą charakterystyczną internetowych wypowiedzi.

Drugim wyróżnionym rodzajem cenzury w celu omięcia netykiety będzie wykorzystanie kropki. Zabieg ten przypomina cenzurę za pomocą asterysków, jednak wykonuje się go przy użyciu znaku interpunkcyjnego. Liczba kropek powinna odpowiadać liczbie zastąpionych liter (jak w przypadku asterysków), jednak nie każdy internauta przywiązuje do tego wagę. Zdecydowana większość użytkowników nie ma problemu z odczytaniem ocenzurowanego w ten sposób zwrotu ordynarnego. W przypadku zacytowanego niżej komentarza, wulgaryzm *zapierdalas* jest zrozumiały ze względu na konstrukcję zdania, w której wyraz *jedziesz* pomaga odczytać potencjalnie użyty zwrot ordynarny.

To znaczy jedziesz a nie zap.....

O Kur.a ten nie kłamie przynajmniej

ch...j z egzaminem nie ważne czy zdałem kickflip ważniejszy

Popularnym zabiegiem, z którego się korzysta, aby ocenzurować dany zwrot, jest zastępowanie jednych liter w wyrazie innymi, które są podobne do nich brzmieniowo. Najczęściej wymienia się literę *k* na *q* oraz *w* na *v* (czasem internauci korzystają z innych, niepodobnych do siebie liter). Pierwszy wariant możemy spotkać w wulgaryzmie *kurwa*. Internauci tworzą słowa takie jak *qrwa*, *qwa* oraz *qurwa*, aby złagodzić brzmienie wulgaryzmu oraz nie naruszyć zasad netykiety. Często również pomija się niektóre litery (pominięcie litery *u* i *r* w słowie *qwa*), jednak mimo skrócenia słowa, zwrot ten jest czytelny. W podobny sposób powstały eufemizmy typu *kurwa* oraz *korwa*.

tak się qrwa nie da XD, chłop jakiego pecha miał

Kuuurvvva Polska nic ciekawego

Jak jesteś w Białym to polecam ulice Szkolną, egzotyka w chooj

Następnym rodzajem stosowanej przez użytkowników cenzury jest wykorzystanie spacji w celu zrobienia odstępów między literami w wulgaryzmie. Słowo ordynarne zostaje wtedy podzielone, jednak nie przerywają go żadne litery lub znaki specjalne. Podzielenie wulgaryzmu może wystąpić w formie rozdzielenia słowa na dwie lub więcej części. W większości przypadków możemy spotkać się z pierwszą wersją cenzury, czyli jednym odstępem (*ku rwa*). Komentatorzy również wykorzystują spację na dwa sposoby: 1) aby zrobić przerwę między członami wulgaryzmu lub 2) za pomocą odstępów między członami zastępują wybraną literę.

Po je ba ło wad

Kur wa syn Karabach należy Azerbejdżan Ty Kur wa nie wiesz historie

Ostatnią wymienioną kategorią spośród 5 wyróżnionych rodzajów, jest cenzura przy wykorzystaniu znaków specjalnych. Najczęściej możemy się spotkać w wulgaryzmie ze zmianą litery na znak lub cyfrę, która jest do niej podobna. W ten sposób możemy wyróżnić przekształcenia: *a* na @, *e* na cyfrę 3, *i* na cyfrę 1, *s* na \$ czy *o* na cyfrę 0. Dzięki temu wyraz *jebać* może zyskać formę *j3b@ć*. Sposób ten działa analogicznie w przypadkach innych wulgaryzmów. Warto zaznaczyć, że komentatorzy nie zawsze wykorzystują wszystkie dostępne znaki specjalne oraz cyfry na wymianę liter. Często możemy się spotkać z wariantami, w których jedna litera jest zastąpiona przez cenzurujący zamiennik.

Słowo *kurwa* również może przyjąć opisaną formę (*kurw@*), jednak możemy spotkać wariację wulgaryzmu ze znakami, które nie odpowiadają literom. W tym wypadku pierwsza część wyrazu (*ku* lub *kur*) pozostaje niezmienniona, z kolei druga połowa zostaje zastąpiona przez znaki specjalne (*ku@#\$*, *kur#@*, *kur%#*, *kur*@*). Niektórzy użytkownicy postanawiają zostawić początek wulgaryzmu oraz ostatnią literę (*kur#a*, *ku%\$a*, *kur!a*). Najczęściej liczba znaków i cyfr odpowiada zmienionej licznie liter, jednak zdarzają się wyjątki.

Cenzurują gówn0 a j3ban3go nie

Patec kur%#, dobrze ci to wyszło tak trzymaj byku!

też ja: @ (k) (u) (r) (w) (a)

Ciekawym zabiegiem jest zastąpienie liter znakami specjalnymi, które nie znajdują się wśród domyślnych symboli dostępnych w ramach układu klawiatury. Część internautów do napisania komentarza wykorzystuje strony, które umożliwiają przekształcenie tekstu (między innymi są to „litery w bąbelkach” przedstawione w

powyższym przykładzie). Oznacza to, że komentator poświęcił na napisanie wiadomości więcej czasu niż inni chcąc, aby komentarz się wyróżniał. Część internautów stosuje ciekawe znaki specjalne (lub generatory czcionek), które można skopiować z przeznaczonych do tego stron, aby później wkleić je do komentarza (przykładowe znaki: ↓, ☆, ☞, ☺, ☻).

Wśród wulgaryzmów możemy wyróżnić różne wariacje. Do najpopularniejszych możemy zaliczyć:

- skrócone wersje wyrazów ordynarnych,
- multiplikacja liter,
- łączenie wulgaryzmów z innymi słowami.

Pierwszy zabieg polega na pominięciu niektórych liter w wyrazie i pozostawieniu takich, które są niezbędne do prawidłowego odczytania jego znaczenia. Najczęściej tworzonym tego rodzaju wulgaryzmem jest zwrot *ja pierdole*, który zostaje skrócony przez internautów do *jprdl*. Wyrażenie to zawiera w sobie literę *j*, które należy do słowa *ja* oraz końcówkę *prdl*, która została zaczerpnięta z wulgaryzmu *pierdolić*. W momencie, w którym użytkownicy chcą wyładować złość lub pokazać swoje niezadowolenie, możemy spotkać się z wersją *jprdllllll*. Wykorzystana multiplikacja liter ma na celu zwiększenie emocjonalności przekazu. Równie często w komentarzach pojawia się wyrażenie *ja pierdole* pisane łącznie, przez co zyskuje ono formę *japierdole*. Jak twierdzi M. Kuruc, możemy tego rodzaju stworzone zwroty uznać za pewnego rodzaju eufemizmy⁴⁵, „choć nimi w pełnym tego słowa znaczeniu nie są”⁴⁶. Warto także zwrócić uwagę na ciekawą hybrydę wulgaryzmu oraz słowa pochodzącego ze slangu młodzieżowego, jaką jest zwrot *XKURWAD*. Jest to wynik połączenia wyrażenia *XD* oraz wulgaryzmu *kurwa*. *XD* jest zwrotem mającym nieskończenie wiele znaczeń, jednak najczęściej używany jest jako

⁴⁵ Są to wyrażenia, które wykorzystuje się, aby zastąpić zwroty wulgarne (przykładowo: *kurde*, *kurczę*, *opieprzać*).

⁴⁶ M. Kuruc, dz. cyt., s. 137.

odpowieź na dziwną, niezrozumiałą sytuację, która wywołuje nasze rozbawienie. Zestawienie tego zwrotu ze słowem *kurwa* ma na celu spotęgowanie znaczenia, które niesie ze sobą XD.

Jakim trzeba być przegrywem żeby wysłać strimerce więcej niż 100pln jprdl .

gość bierze gryza i daje opinie XKURWAD

Komentarze z wulgaryzmami z reguły dzielą się na takie, w których wyrazy ordynarne są ocenzurowane oraz takie, które są pozbawione cenzury. Jednak możemy się również spotkać z rzadką sytuacją, w której komentator w treści wiadomości łączy te dwie wersje. W ten sposób w jednym komentarzu możemy znaleźć wulgaryzmy ocenzurowane oraz bez cenzury. Najczęściej w takiej sytuacji słowem nieprzyzwoitym, które zostało poddane cenzurze jest wyraz *kurwa*. Może to być spowodowane faktem, że ten zwrot ordynarny jest najpopularniejszym wulgaryzmem w Polsce, przez co każdy jest świadomy stopnia jego wulgarności. Z kolei rzadko zdarza się, aby w tego rodzaju hybrydowych komentarzach cenzurowane było słowo *zajebicie*, ponieważ w dzisiejszych czasach słowo to uległo procesowi dewulgaryzacji (szczególnie w internecie).

*Kur**a mac. Mordo , wielki szacun . Ja pierdole, zajebiscie ryzykujesz zycie swoje ruszac w takie miejsca. Jeszcze raz . SZACUNECZEK*

*Ku*wa ale tych reklam najebało wrrrrrrrrrr*

Na uwagę zasługują również komentarze, których autorzy nawołują twórców filmów do zaprzestania używania wulgaryzmów na materiałach filmowych. Ze stylu, jakim napisane są owe wiadomości, zdjęć profilowych czy nazwy użytkowników, można wydedukować, że ich twórcami z reguły są ludzie bardzo młodzi lub osoby ze

starszej grupy wiekowej. Tego rodzaju prośby i sugestie pojawiają się pod filmami, w których możemy usłyszeć wulgaryzmy w formie ocenzurowanej lub bez cenzury.

film wartosciowy, ale jezyk masz z nizin spolecznych bo wyraz zaj scie i co slowo przeklenstwo ... mozna by zastapic ladniejszmi wyrazami ,, ale ty pewnie nie wiesz jakim.....od razu mnie do siebie zraziles mimo ze film ciekawy

Dodatkowo użytkownicy, którzy są przyzwyczajeni do oglądania filmów, gdzie obecna jest cenzura, w szczególności zauważają jej ewentualny brak. Youtuberzy nakładają zazwyczaj specjalny dźwięk, który ma zagłuszyć zwrot ordynarny lub wyciszają wulgarny fragment w trakcie montażu. Czasami jednak zdarzają się błędy w edycji materiału i wyraz nieprzyzwoity zostaje słyszalny. W takim wypadku widzowie zwracają uwagę na brak cenzury poprzez napisanie adekwatnego komentarza.

*patec nie umie zrobic ollie i powiedzial kur** nie umiem zrobic jeban*** ollie ale jebane***
nie bylo wypikowane*

Chyba ktos tu nie wypikal przekleństwa xd

Wulgaryzmy i ich cenzura stanowią bardzo ciekawy i szeroki temat. Internet umożliwił wyrazom ordynarnym jeszcze większą ewolucję. Nieustannie powstające nowe hybrydy i wariacje słów z jednej strony pokazują kreatywność użytkowników, jednak z drugiej strony wielość wulgaryzmów w medium świadczy o zdecydowanym zubożeniu i brutalizacji języka.

VI. ODBIÓR SLANGU MŁODZIEŻOWEGO W SPOŁECZEŃSTWIE

Znaczny wpływ na język młodzieży mają gwiazdy internetu (w szczególności mediów społecznościowych), a wiele popularnych słów powstaje z inicjatywy youtuberów. Można to zauważyć po zapoznaniu się z laureatami plebiscytu na Młodzieżowe Słowo Roku. Wśród wyróżnionych zwrotów możemy między innymi znaleźć słowo *masno* (zajęło 2. miejsce w plebiscycie w 2018 roku), które oznacza coś dobrego, fajnego, pozytywnego. Przymiotnik *masny* wywodzi się z gwary śląskiej i został rozpowszechniony przez youtubera Michała Barona (znanego jako Boxdel, a wcześniej jako iDelti). Zwrot ten spodobał się widzom twórcy, którzy go spopularyzowali, a samo słowo wypłynęło poza ramy internetu. Analogiczna sytuacja miała miejsce w przypadku powitania, jakim jest zwrot *eluwina* (zajął 3. miejsce w plebiscycie w 2019 roku). Pozdrowienie to powstało z przekształcenia słowa *elo*. Wyraz *eluwina* został zauważony dzięki youtuberowi Kacprowi Błońskiemu, który wydał piosenkę o tym samym tytule oraz stosował wyraz ten jako formę przywitania z widzami na swoim kanale.

W ciągu ostatnich miesięcy pojawił się nowy zwrot, który w bardzo szybkim tempie dotarł do mainstreamu. Słowo *zaebyście* zostało wypowiedziane przez Nowciaxa - członka grupy youtuberów o nazwie Ekipa⁴⁷ na jednym z filmów. Ich widzowie zaczęli korzystać z nowej wariacji wulgaryzmu *zajebiście*, przez co zwrot stał się bardzo popularny w internecie. Ekipa wydała piosenkę o tym samym tytule, która w miesiąc osiągnęła 15 milionów wyświetleń.

Slang młodzieżowy jest bardzo zmienny, a w społeczeństwie wiele się słyszy na temat jego wulgarności. Z tego powodu przeprowadziłam badanie sondażowe, które miało sprawdzić:

- czy współczesny slang młodzieżowy jest postrzegany jako wulgarny,
- jak często ludzie młodzi używają wulgaryzmów,

⁴⁷ Grupa youtuberów, którzy mieszkają we wspólnym domu i tworzą razem filmy.

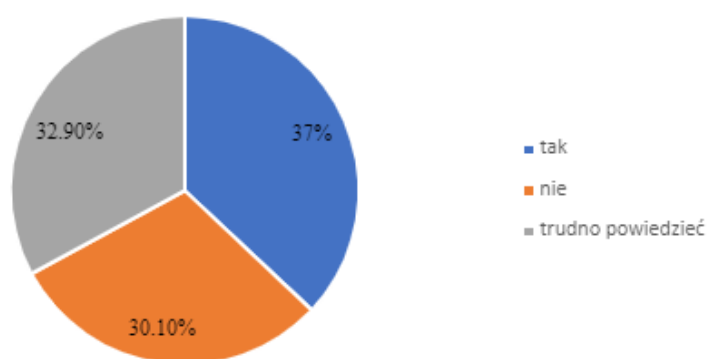
- jak odbierany jest współczesny slang młodzieżowy w społeczeństwie,
- w jakim stopniu rozumiany jest współczesny slang młodzieżowy w społeczeństwie.

Zdania na temat wulgarności współczesnej gwary młodzieżowej są bardzo podzielone, co możemy zauważyć na wykresie 2. 37% ankietowanych przyznało, że ich zdaniem slang ten jest wulgarny. 30,1% osób odpowiedziało przecząco na zadane pytanie, a 32,9% wskazało, że ma problem z udzieleniem odpowiedzi.

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż przekonanie co do wulgarności dialektu rośnie wraz z wiekiem ankietowanych. Aż 70,8% osób w wieku 46-55 lat wskazało, że język młodzieży jest nieprzyzwoity, z kolei wśród osób w wieku poniżej 18 roku życia 42,9% ankietowanych odpowiedziało twierdząco. Wyniki te pokazują, że nie można jednoznacznie stwierdzić, że w społeczeństwie istnieje przekonanie jakoby slang młodzieżowy był wulgarny. Jednak oddane głosy wskazują, że większość osób negatywnie postrzega język młodzieży, o czymś świadczy również wahanie ankietowanych obrazowane przez wybór trzeciej opcji (trudno powiedzieć).

Wykres 2. Pytanie: Czy uważasz, że współczesny slang młodzieżowy jest wulgarny? Źródło:

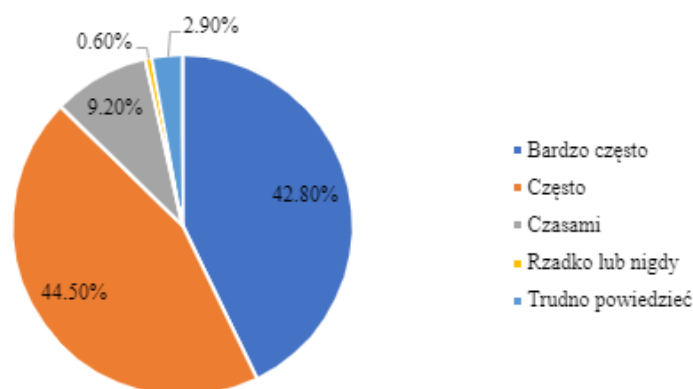
Opracowanie własne.



Nie ulega również wątpliwości, że w społeczeństwie dominuje przekonanie, iż młodzież nadużywa wulgaryzmów. Pojawiają się one w ich wypowiedziach szczególnie w formie przerywników lub dla zwiększenia emocjonalności przekazu. Jak pokazuje wykres 3, ankietowani niemalże jednogłośnie przyznali, że współczesna

młodzież posługuje się wulgaryzmami: często (44,5%) lub bardzo często (42,8%). Omawiana kategoria wiekowa korzysta się z wyrazów ordynarnych, aby zaimponować swoim rówieśnikom, pokazać luźne podejście (przyczyny psychologiczne) lub może być to spowodowane sposobem, w jaki zostały wychowaniem. Osoby, które w młodym wieku na co dzień spotykają się z nieprzyzwoitym słownictwem, przejmują pewna wzorce z najbliższego otoczenia i następnie powielają negatywne zachowania.

Wykres 3. Pytanie: Jak często współczesna młodzież używa wulgaryzmów? Źródło: Opracowanie własne.



Najpopularniejszym miejscem, w którym można spotkać się z używaniem wulgaryzmów przez młodzież jest obecnie internet i media społecznościowe. Niemalże na każdym kroku natknąć możemy się na wiadomości lub komentarze z wyrazami ordynarnymi (czasem są one ocenzurowane). W społeczeństwie możemy spotkać się z różną reakcją na wulgaryzmy. Część osób stara się nie zwracać na nie uwagi, z kolei inni wyrażają swoją dezaprobatę w związku z ich używaniem. Jak można było przewidzieć, korzystanie z wulgaryzmów przez młodzież najmniej przeszkadza samym osobom młodym i wraz z wiekiem tego rodzaju słownictwo jest bardziej rażące dla użytkowników języka.

W ankiecie pojawiły się pytania, które miały sprawdzić znajomość wybranych zwrotów pochodzących ze slangu młodzieżowego. Wytypowane wyrazy były

laureatami plebiscytu na Młodzieżowe Słowo Roku⁴⁸. Słowa, których znajomość została sprawdzona w ankiecie to: *sztos, ogarnąć się, beka, XD, dzban, masno, alternatywka, jesieniara, eluwina* oraz *sasin*.

Tabela 3 prezentuje znajomość slangu młodzieżowego w poszczególnych grupach wiekowych. Zadane zostały pytania z zakresu wiedzy na temat znaczenia danych zwrotów, a respondenci mieli do wyboru odpowiedź twierdzącą lub przeczącą. W nadesłanych arkuszach można było zauważyć zdecydowanie mniejszą znajomość slangu młodzieżowego wraz ze wzrastającym wiekiem. Osoby poniżej 18 roku życia przyznały, że znają znaczenie niemalże każdego zwrotu, który pojawił się w ankiecie. Wśród ankietowanych w omawianej kategorii wiekowej, pojawiły się 133 głosy twierdzące (licząc głosy ze wszystkich 10 pytań dotyczących znajomości dialektu), że znają znaczenie zaprezentowanego słowa. Oznacza to, że znaczenie 10 zaprezentowanych słów zna 95% respondentów poniżej 18 roku życia.

Osoby mieszczące się w przedziale wiekowym 18-25 lat – jak przedstawia tabela 3 – wykazały się znajomością języka młodzieży w 90,2% (839 głosów twierdzących na 930 oddanych głosów), 26-35 w 71,7% (129 głosów twierdzących na 180 oddanych głosów), 36-45 w 57,3% (63 głosy twierdzące na 110 oddanych głosów) oraz 46-55 w 39,6% (95 głosów twierdzących na 240 oddanych głosów). Najmniejszą znajomością slangu młodzieżowego wykazała grupa osób w wieku 56 lub więcej lat. Zaledwie 33,1% ankietowanych (43 głosy twierdzące na 130 oddanych głosów) z omawianej grupy wiekowej odpowiedziało twierdząco na wszystkie 10 pytań dotyczących wiedzy z zakresu znaczenia wybranych zwrotów z języka młodzieży.

Wyniki badania pokazują, że slang młodzieżowy pozostaje zamkniętą sferą dla pewnych grup wiekowych. Jak zostało wspomniane, H. Zgółkova uważa, że czasy utajnienia języka młodzieży minęły⁴⁹, jednak wyniki badania sondażowego wskazują,

⁴⁸ Plebiscyt, którego celem jest wyłonienie najpopularniejszych zwrotów i wyrażeń używanych wśród młodzieży w danym roku.

⁴⁹ H. Zgółkova, dz. cyt., s. 6 – 8.

że część wyrazów wciąż pozostaje nieznana dla osób nienależących do omawianej grupy.

Pewne zwroty są mniej popularne niż inne, co przedstawiają wyniki zaprezentowane w tabeli 3. Przykładowo słowo *alternatywka* (dziewczyna, która wyróżnia się pod względem zachowania, gustu muzycznego, ubioru i makijażu), które zajęło 1 miejsce w roku 2019 w plebiscycie na Młodzieżowe Słowo Roku lub wyraz *jesieniara* (dziewczyna, która uwielbia jesień i wszystko, co jest z nią związane), który zdobył w tym samym roku miejsce 2, są zdecydowanie mniej rozpoznawalne od słów *beka* czy *sztos*. Znajomość słowa *alternatywka* wykazało 63,3% badanych, a *jesieniara* 59%. Z kolei 72,3% ankietowanych przyznało, że zna znaczenie słowa *eluwina* (powitanie, które powstało z przekształcenia słowa *elo*), które zajęło 3 miejsce w plebiscycie na Młodzieżowe Słowo Roku w 2019 roku, zaraz za słowem *alternatywka* i *jesieniara*. Wyniki te pokazują, że osiągnięcie wysokiego miejsca w konkursie nie gwarantuje popularności danego wyrazu.

93,6% respondentów przyznało, że najbardziej znanym młodzieżowym słowem jest zwrot *ogarnąć się* (162 głosy twierdzące na 173 oddane), z kolei ankietowani wykazali się najmniejszą znajomością słowa *sasin*⁵⁰ – 58,4% (101 głosów wykazało znajomość sformułowania na 173 oddane).

Tabela 3. Znajomość wybranych zwrotów ze slangu młodzieżowego. Źródło: Opracowanie własne.

Młodzieżowe słowo	Poniżej 18		18-25		26-35		36-45		46-55		56 lub więcej	
	T	N	T	N	T	N	T	N	T	N	T	N
sztos	14	0	91	2	12	6	7	4	5	19	5	8
ogarnąć się	14	0	92	1	18	0	11	0	23	1	9	4
beka	14	0	93	0	17	1	10	1	12	12	7	6
XD	14	0	93	0	17	1	8	3	7	17	3	10
dzban	14	0	92	1	17	1	8	3	15	9	3	10

⁵⁰ Słowo *sasin* zostało odrzucone w plebiscycie na Młodzieżowe Słowo Roku w 2020 roku ze względu na złamanie regulaminu, jednak zostało wzięte pod uwagę w ankiecie z powodu zebrania dużej ilości głosów w konkursie.

masno	14	0	74	19	14	4	2	9	9	15	6	7
alternatywka	12	2	77	16	11	7	5	6	4	20	1	12
jesieniara	13	1	71	22	7	11	4	7	4	20	3	10
eluwina	14	0	84	9	9	9	5	6	11	13	2	11
sasin	10	4	72	21	7	11	3	8	5	19	4	9

Respondenci zostali zapytani również o wulgarność wymienionych zwrotów pochodzących z dialektu. Ankietowani zdecydowanie częściej przeczyli jakoby wymienione słowa były nieprzyzwoite. W niektórych przypadkach respondenci częściej korzystali z możliwości wstrzymania się od wybrania odpowiedzi pozytywnej lub negatywnej, co może być spowodowane niezajomością danego zwrotu lub niepewnością co do wulgarności wyrazu.

Jak prezentują dane w tabeli 4, zdaniem ankietowanych najbardziej wulgarnym słowem z całego zestawienia jest wyraz *dzban* (21 głosów, czyli 12,1%). Z kolei słowa takie jak: *sztos*, *XD* oraz *masno* otrzymały po 1 głosie świadczącym o wulgarności zwrotu.

Warto zauważyć, że więcej głosów, które miały decydować o nieprzyzwoitości danego słowa otrzymały zwroty, które bezpośrednio dotyczą ludzi. Wśród nich możemy wyróżnić (tabela 4):

- *dzban* (21 głosów) - określenie na osobę mało inteligentną, głupią, ułomną; w zależności od kontekstu, słowo może być użyte w żartobliwy lub negatywny sposób,
- *alternatywka* (9 głosów) - dziewczyna, która wyróżnia się pod względem zachowania, gustu muzycznego, ubioru i makijażu,
- *jesieniara* (14 głosów) - dziewczyna, która uwielbia jesień i wszystko, co jest z nią związane,
- *sasin* (10 głosów) - uznawany w slangu za nową jednostkę monetarną (1 sasin = 70 mln zł.); słowo zostało odrzucone w plebiscycie na Młodzieżowe Słowo

Roku ze względu na odnoszenie się do konkretnej osoby i piętnowania jej poczynań.

Natomiast słowa, które nie pełnią roli nazewnictwa lub nie nawiązują do pewnych osób, otrzymały maksymalnie 2 głosy świadczące o ich wulgarności.

Tabela 4. Wulgarność wybranych zwrotów ze slangu młodzieżowego. Źródło: Opracowanie własne

Młodzieżowe słowo	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
sztos	1	152	20
ogarnąć się	2	162	9
beka	2	158	13
XD	1	156	16
dzban	21	117	35
masno	1	133	39
alternatywka	9	93	71
jesieniara	14	96	63
eluwina	2	141	30
sasin	10	99	64

Ankietowani wskazywali także na problemy z podjęciem decyzji o wulgarności danego sformułowania. Mogło to wynikać z nieznaności znaczenia wyszczególnionych wyrazów pochodzących z dialektu lub niepewności co do stopnia ich ordynarności (mimo wystarczającej wiedzy definicyjnej). Brak znajomości wyrazu *alternatywka* przyznały 63 osoby, czyli 36,4% badanych (tabela 3), z kolei 71 osób (41%) wskazało na trudność wybrania twierdzącej lub przeczącej odpowiedzi dotyczącej wulgarności słowa (tabela 4).

VII. ZAKOŃCZENIE

Slang młodzieżowy jest niezwykle ciekawą odmianą języka, ponieważ pojawiają się tam rozmaite zapożyczenia, skróty, modne wyrazy i nowe słowa, które wkraczają również do zasobów słownictwa osób nieidentyfikujących się jako młodzież. Poszczególne wyrażenia stają się tak popularne, że pewne grupy

użytkowników języka mogą nie zdawać sobie sprawy, iż niektóre wyrazy wywodzą się właśnie ze slangu młodzieżowego.

W internecie niemalże na każdym kroku można spotkać się z wulgaryzmami czy wyzwiskami, jednak i takie zjawiska zasługują na uwagę, a fora internetowe, portale i media społecznościowe dostarczają w tym zakresie ogromu wiedzy. Widać wyraźne zależności między językiem jakim posługują się youtuberzy a językiem używanym przez użytkowników w komentarzach. Pod filmami, w których pojawiają się wulgaryzmy, znajduje się większa ilość wiadomości z wyrazami nieprzyzwoitymi niż pod filmami, w których owe słowa nie są używane lub są cenzurowane. Pokazuje to, że jakoś języka, którym posługują się internetowi twórcy, przekłada się na język odbiorców. Dodatkowo warto zauważyć, że mimo negatywnego zjawiska jakim jest wulgaryzacja języka, użytkownicy wykazują się niezwykle kreatywnością wymyślając coraz to nowsze rodzaje cenzury.

Sam slang młodzieżowy jest zdecydowanie ciekawym zjawiskiem ze względu na swoją zmienność i nieszablonowość. Mimo współcześnie mniejszej poufności slangu młodzieżowego, pewne zwroty wciąż pozostają nieznanymi dla osób nienależących do młodzieży. Szczególnie osoby starsze mogą mieć problem z odczytaniem niektórych wyrażeń. Zdania osób co do nieprzyzwoitości języka młodzieży są bardzo podzielone, jednak zwroty wywodzące się z dialektu nie są postrzegane jako wulgarne. Slang młodzieżowy może jednak sprawiać takie wrażenie ze względu na znaczną ilość wyrazów ordynarnych używanych przez ludzi młodych.

Część osób uważa, że współczesna polszczyzna jest bardzo uboga, ponieważ w tekstach pisanych brakuje znaków interpunkcyjnych oraz znaleźć w nich można wiele zwrotów wulgarnych. Pojawiły się emotikony, które słowa zastępują formą graficzną, co dla wielu jest negatywnym zjawiskiem i synonimem pójścia na łatwiznę. Jednak dzięki rozwojowi internetu możemy obserwować ewolucję języka młodzieży w komentarzach czy komunikatorach, brać w niej czynny udział lub śledzić losy tak drastycznie zmieniającej się mowy i pisma na własne oczy.

Literatura

1. Biernacka-Ligieża I., „Kląć na czym świat stoi” – analiza wulgaryzmów najczęściej wykorzystywanych w języku polskim i angielskim, [w:] *Język w komunikacji. t. 2*, red. G. Hebrajska, Łódź 2001.
2. Czeszewski M., *Słownik slangu młodzieżowego*, Piła 2001.
3. Dunaj B., *Słownik współczesnego języka polskiego*, Warszawa 1996.
4. Filipiak M., Lis F., *W kręgu kultury postmodernistycznej – młodzież, kultura, wartości*, Lublin 2001.
5. Grabias S., *Środowiskowe i zawodowe odmiany języka - socjolekty*, [w:] *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Wrocław 1993.
6. Grochowski M., *Słownik polskich przekleństw i wulgaryzmów*, Warszawa 2008.
7. Heuristic, *Netykieta – podstawowe zasady jak być zawsze mile widzianym internautą*, heuristic.pl, [online:] <https://www.heuristic.pl/blog/internet/Netykieta-podstawowe-zasady-jak-byc-zawsze-mile-widzianyminternauta;116.html> [dostęp: 10.07.2021].
8. Kajetanowicz H., *Licz się ze sławami. Ćwiczenia leksykalne i frazeologiczne*, Gdańsk 2008.
9. Kowalikowa J., *Wulgaryzmy we współczesnej polszczyźnie*, [w:] *Język trzeciego tysiąclecia: zbiór referatów z konferencji*, red. G. Szpila, Kraków 2000.
10. Kuruc M., *Wulgarny internauta, czyli kilka słów o zgorzeniu w sieci*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Cultura” 2012, nr 4.
11. Mackiewicz Ł., *Moda językowa - wstęp do cyklu artykułów*, ekorekta24.pl, [online:] <https://www.ekorekta24.pl/moda-jezykowa-wstep/> [dostęp: 08.07.2021].
12. Messyasz K., *Obrazy młodzieży polskiej w dyskursie prasowym. Młodzież o sobie i rzeczywistości społecznej*, Łódź 2013.
13. Ożóg K., *Polshczyzna przełomu XX i XXI wieku. Wybrane zagadnienia*, Rzeszów 2007.
14. Ożóg K., *Ustna odmiana języka ogólnego*, [w:] *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Wrocław 1993.
15. Polański K., *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*, Wrocław 1993.
16. Rejakowa B., *Kulturowe aspekty języka mody*, Lublin 2008.
17. Szymańska M., *Czy kminie? - czyli o języku młodzieży*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Ad Didacticam Litterarum Polonarum Et Linguae Polonae Pertinentia” 2013, nr 4 (140).
18. Taras B., *Wulgaryzacja zachowań językowych i kulturowych*, [w:] *Etyka słowa. Wybór opracowań: t. 1*, red. J. Bartmiński, S. Niebrzegowska-Bartmińska, M. NowosadBakalarczyk, J. Puzynina, Lublin 2017.
19. Urbańczyk S., *Encyklopedia języka polskiego*, Wrocław 1991.
20. Walotek-Ściańska K., Szyszka M., *Pomiędzy integracją a dezintegracją komunikacji: socjolekt uczniów i studentów*, [w:] *Komunikowanie się ludzi młodych we współczesnym świecie*, red. K. Walotek-Ściańska, M. Szyszka, Bielsko-Biała 2014.
21. Zgólkowa H., *Nowy słownik gwary uczniowskiej*, Wrocław 2004.